

Hvordan kunnskap har barnehagelærerstudenter om white privilege

Hvilke konsekvenser det har for arbeid med mangfold i barnehagen?

Hedda Bråthen Vold

[kandidatnummer: 4004]

**Bacheloroppgave
[BHBAC3920]**

Trondheim, mai 2020.

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høyskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

«It has been said that there are two kinds of white people: those who have never found themselves in a situation where the majority of people around them are not white, and those who have been the only white person in the room» (Young, 2003 s. 1)

Innholdsfortegnelse

Hvilke konsekvenser det har for arbeid med mangfold i barnehagen?	1
1.0 Innledning.....	4
1.1 Problemstilling.....	5
1.2 Begrunnelse av ordvalg.....	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Hvithet.....	6
2.2 Postkoloniale perspektiv.....	7
2.3 Diskurser.....	7
2.4 Makt.....	8
2.5 Minoritet og majoritet.....	9
2.6 Etnosentrisk og kulturell relativistisk.....	9
2.7 Interkulturell kompetanse.....	9
3.0 Metode.....	10
3.1 Valg av metode.....	10
3.2 Fokusgruppe.....	11
3.3 Valg av informanter.....	11
3.4 Forberedelse.....	11
3.5 National SEED Project.....	12
3.6 Pilotintervju.....	12
3.7 Intervjuguide.....	12
3.8 Det kvalitative intervjuet.....	13
3.9 Bearbeiding av data.....	13
3.10 Reliabilitet, validitet og representativitet.....	14
3.11 Etisk perspektiv.....	14
4.0 Tolkning og drøfting av funn.....	15
4.1 Modell – bevisstgjøring.....	15
4.2 Personlig bevisstgjøring.....	15
4.3 Pedagogisk praktisk bevisstgjøring.....	19
4.4 Samfunnsrelatert bevisstgjøring.....	23
5. Avslutning.....	26
5.1 Veien videre.....	27
Referanseliste	28
Vedlegg 1 – intervjuguide.....	31
Vedlegg 2 – White Privilege checklist norsk.....	32

1.0 Innledning.

Denne oppgaven vil ta for seg begrepet white privilege, og hvordan dette begrepet er etablert i barnehagelærerutdanningen. Det vil bli sett på hvordan kunnskapen om dette begrepet er hos en gruppe barnehagelærerstudenter, og hvilke konsekvenser det kan ha for arbeid med mangfold.

White privilege er et begrep som er vanskelig å snakke om. Begrepet omhandler at hvite oppnår privilegier i samfunnet som kan gi en viss type makt eller fordel. Selv om Norge er et flerkulturelt samfunn er det imidlertid preget av hvithet. Rammepånen skriver følgende: «Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke – diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn» (Rammepånen, 2017 s. 12). FNs barnekonvensjon artikkel 2 omhandler ikke – diskriminering, der det blant annet blir poengtert å respektere og sikre rettighetene i konvensjonen «Uten hensyn til barnets, dets foreldre eller verges rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning» (FNs barnekonvensjon, 2003 s. 9). Jeg mener derfor at det er relevant og interessant å trekke inn begrepet i barnehagesammenheng, da rammepånen blant annet vektlegger områder som mangfold, likestilling og ikke – diskriminering. Som en fremtidig barnehagelærer, er jeg i en kontinuerlig læringsprosess og jeg er interessert i å finne nye måter jeg kan utvikle meg på. Dette var også en av grunnene til at jeg valgte å fordype meg i denne tematikken, da jeg i høst ble kjent med det.

Høsten 2019 gjennomførte jeg et utenlandsopphold i Seattle, Washington. I løpet av mitt opphold tilegnet jeg meg ny kunnskap som jeg tar med meg videre til min rolle som fremtidig barnehagelærer. Det som ga mest inntrykk i løpet av oppholdet mitt, var å bli introdusert for begrepet «white privilege». Det gjorde et sterkt inntrykk på meg fordi jeg følte jeg hadde god kunnskap om mangfold, med tanke på at jeg gikk studieretningen barnehagelærer med vekt på flerkulturell forståelse to år før jeg dro på utveksling. Med den fornemmelsen av å føle at det er så mye jeg ikke vet som jeg burde vite, gjorde at jeg ville finne ut mer om begrepets eksistens blant mine medstudenter og hvordan det er i Norge.

En videre innledning til denne tematikken, er at Gjervan, Andersen & Bleka skriver «Har førskolelærerstudenter blitt oppfordret til å reflektere rundt hvordan de kan møte dette i barnehagen?» (2013 s. 56) når de skriver om hvithet.

1.1 Problemstilling.

På bakgrunn av opplevelsene jeg satt igjen fra mitt utenlandsopphold, har det bunnet ut i problemstillingen:

«Hvordan kunnskap har barnehagelærerstudenten om white privilege og hvilke konsekvenser har det for arbeid med mangfold»

Det er viktig å understreke at meningen med denne problemstillingen ikke er å belære noen eller finne noe fasitsvar. Jeg er nysgjerrig i å vite hvordan dette begrepet eksisterer i norsk kontekst, og for å tilegne meg mer kunnskap om dette området. I tillegg er det en interessant måte for meg å bli bedre kjent med begrepet på, og hvordan man kan arbeide for å tilegne seg kunnskap. Det er i tillegg interessant å bruke studenter for å forsøke å se om de får en lik opplevelse av å bli kjent med begrepet, slik som jeg gjorde i høst.

1.2 Begrunnelse av ordvalg.

Jeg mener det er relevant å trekke inn en begrunnelse for valg av ulike ord og begrep i oppgaven. Når man skal fordype seg i valgt tematikk, har det blitt opplevd som vanskelig å føle seg komfortabel med det man skriver. Jeg mener at man utfordrer seg selv og andre i å reflektere rundt et sårbart tema, som er komplekst og har mange sider ved seg. Mennesker er vokst opp med et sett av ulike holdninger og verdier, som kan være med å påvirke refleksjonene man har. Personlig syntes jeg det er sårbart å skrive om denne tematikken, fordi jeg ikke vil bli misforstått med mine tolkninger, men i stedet gi leseren et inntrykk av at dette er en læreprosess for meg selv i tillegg. For å lære om dette temaet og for å gå inn i meg selv og min rolle som en fremtidig barnehagelærer, er det viktig å være sårbar for å få lærdom ut av det. Jeg forsøker mest å bruke begrepet «white privilege» men hvithet er også samme betydning i denne oppgaven. Når jeg skriver om majoritet og minoritet, vil majoritet i denne oppgaven være mennesker med hvit hudfarge ettersom jeg tar utgangspunkt i det. Til slutt vil jeg poengtere at når jeg refererer til «begrepet» i drøftingen, mener jeg white privilege.

2.0 Teori

I denne delen presenterer jeg hvilke teorier jeg har valgt for å belyse problemstillingen, for å gi en bedre forståelse av white privilege. For å få en bedre forståelse av det, er det relevant å trekke inn postkolonial teori. Under denne teorien er det relevant å trekke inn diskurser, makt, hvithet, minoritet & majoritet og tilslutt interkulturell kompetanse. Jeg ser på dette som relevant teori for å gi et bedre grunnlag om begrepet.

Som et resultat av COVID – 19, har dette medført til stengte skole og biblioteker i perioden denne oppgaven har blitt skrevet. Jeg har derfor benyttet meg av elektroniske kilder som ikke er av oppdatert utgave.

2.1 Hvithet

Store deler av denne oppgaven baserer seg på hvithetsbegrepet. Da jeg først ble introdusert for det, møtte jeg det med stor forvirring. Jeg følte at begrepet bar med seg negative assosiasjoner og en av årsakene til dette kan være at jeg hadde lite erfaring med slik teori. Jeg ble derfor forvirret over hvorfor jeg syntes det var så vanskelig å reflektere over min egen hudfarge, når det var lettere å reflektere om andre med en annen hudfarge. Jeg møtte dette med en trang til å utforske om hvorfor dette skjedde. Årsaken kan være at det finnes lite norsk pensum på dette, i tillegg til at jeg ikke har blitt utfordret på dette tidligere. Hvorfor er det slik? Salole (2018, s. 83) fremhever også at det er lite forskning på hvithet i norsk kontekst, og understreker min egen erfaring at det er mye fokus på mangfold og kultur, men lite om hudfarge. «Hvithetsprivilegier viser til hvilke fordeler man har som majoritetsetnisk, og hva man som hvit i for eksempel et skandinavisk land kan ta for gitt» (Salole, 2018 s. 84), som et eksempel på hva hvilke privilegier man tar for gitt har jeg tatt utgangspunkt i McIntosh (1988) sin liste på eksempler på hvithetsprivilegier.

Listen tar for seg McIntosh (1988) sine erfaringer med privilegier man oppnår fordi man er hvit. Gjervan, Andersen & Bleka (2013) skriver om hvithet og at begrepet er en sosial konstruksjon, ved å synliggjøre dem vil man kunne fremheve nye konstruksjoner (Gjervan et al., 2013 s. 56). Eksempler på dette kan være ved å åpne en samtale om hvithetsbegrepet, og dens betydning i dagens samfunn, kan man få en bredere forståelse for dens eksistens og hvorfor det er viktig å ha kunnskap om det i møte med andre mennesker.

2.2 Postkolonialt perspektiv

For å se begrepet «white privilege» i et større perspektiv, har jeg valgt å trekke inn postkolonialt perspektiv i denne oppgaven. Selve ordet postkoloni kan deles opp i to ord. Prefikset post står fremst for å representere slutten på koloniseringen, som har foregått i århundrer (Andersen, 2002 s. 36). Koloniseringen som skjedde innebar at hvite europeere tok over kolonier for så å gjøre dem om til sine egne, blant annet i Afrika. Denne koloniseringen førte til at europeerne gjorde om både samfunnet og kulturen med røtter fra sine egne hjemland i Europa (Andersen, 2002 s. 36). Selv om prefikset post gir en betydning til at kolonisering ikke er eksisterende i nyere tid, er det diskurser i samfunnet og makt blant mennesker som eksisterer i dag. Hva diskurser handler om, skal jeg ta for meg senere i kapittelet.

Begrepet kolonisering er nært tilknyttet imperialismen, som betyr «å lede» eller «å styre» (Nasjonal digital læringsarena, 2017). En sentral bok knyttet til dette perspektivet er «Orientalismen» som er skrevet av Edward Said (1978), der knytter han sammen forståelsen av kolonisering og dagens samfunn. «Vi kan derfor i dagens samfunn også forstå kolonisering som en kulturell kolonisering av sinnet» (Becher, 2006 s. 135). Andersen (2002, s. 37) fremhever nærmere at denne formen for kolonisering av sinnet handler om undertrykking og marginalisering gjennom diskurser, hva som er tiltatt å si og ikke. Ved å ha et postkolonialt perspektiv, vil man som Andersen (2002) skriver «Å søke etter disse uuttalte sannheter er på denne måten en etisk aktivitet, fordi en aktivt går inn for å avsløre kolonisering» (Andersen, 2002 s. 37).

2.3 Diskurser.

For å kunne få en bredere forståelse av hva postkolonialistisk perspektiv handler om, er det relevant å trekk inn begrepet diskurs. «En diskurs er et sett med begreper, problemstillinger og formuleringen som ligger nedfelt i språket, og som alle er del av en gitt kultur» (Askeland & Rosshold, 2009 s. 47). Diskurser kan både bli sett på som en sannhet, men samtidig noe som er interessant å utforske mer. Eksempel på dette kan være kolonisering av diskurser, og det som Gjervan, Andersen & Bleka (2013) henviser til at kolonismen handler om hvordan Vestlige diskurser koloniserer og dermed blir ikke – Vesten kolonisert (Gjervan et al., 2013 s. 53).

Becher (2006) skriver at diskurser kan være sannheter som er tause, og det derfor er vanskelig å avsløre dem. Derfor kan det også være vanskelig å bli bevisst på de koloniserte tankene som oppstår i et samfunn der eksistensen av dem er stor (Becher, 2006 s. 135).

«Discourse i what you can't see and you can't hear, but which through its power makes people take up particular ways of talking, ways of living their lives, ways of teaching, ways of playing» (Rhedding – Jones, 2005a, s. 82). Rhedding – Jones får frem et poeng med at det er betydningen av det du sier, og at det derfor er viktig å forske hvilke diskurser som eksisterer og hvilke diskurser som er undertrykkende. Ved at man har et postkolonialt perspektiv, er man opptatt av å få frem de usynlige stemmene og de som ikke blir hørt i «mainstream» tenkning. Mainstream tenkning kan dermed forstås som de diskursene som er dominerende i vårt samfunn. Med dette så er det interessant å se hva slags konstruksjoner som studentene har i forhold til begrepet, med tanke på tidligere læring og erfaringer. Det er derfor viktig å huske at det er ulike diskurser studentene har når man skal reflektere om white privilege.

2. 4 Makt.

Marginalisering og undertrykking er ord som kommer frem i beskrivelsen av postkolonialt perspektiv. Når man skal se ting i et postkolonialt perspektiv eller når man prøver å forstå hva dette kan bety, omhandler det å la de usynlige stemmene få komme frem og de som ikke blir hørt på grunn av de dominerende diskursene som er konstruert i Vesten (Becher, 2006). Det er derfor relevant å trekke inn makt innunder teoridelen. Filosofen Michel Foucault forstår begrepet makt som «trådene i et nett fremfor en loddrett line hvor det øverste punktet representerer makt over den delen av linen som henger under» (Foucault I Gjervan, Andersen & Bleka, 2013 s. 40). Dette er en representasjon på den tradisjonelle forståelsen av makt. Utøvelsen av makt kan både skje ubevisst og være tilegnet basert på for eksempel hvilken posisjon man har i samfunnet. I den sammenheng har diskurser makt, fordi tilstedeværende handlinger som anses som «normalt» praktiseres gjør at man utfører dem uten å reflektere noe om hvorfor (Pope 2009, s. 55).

«Dette innebærer at vi vil forsøke å rekonseptualisere disse «postkoloniale identiteter» slik at vi får fram flertydige bilder, mangfold og motsetninger. Postkolonial tenkning og skriving innebærer derfor at «de andres» historier og stemmer kommer fram» (Becher, 2006 s. 137)

2. 5 Minoritet og majoritet.

Minoritet er det Eriksen & Sajjad (2016) definerer som «en gruppe som er i mindretall i et storsamfunn, som er politisk relativt avmektig, og som eksiterer som etnisk kategori over en viss tidsperiode» (Eriksen & Sajjad, 2016 s. 77), majoritet er da flertallet i et storsamfunn. Da jeg først ble introdusert for dette begrepet, ga jeg det ikke større ettertanke enn at minoritet betydde at en folkegruppe var i mindretall i samfunnet fordi flertallet hadde en annen etnisitet. Begrepet har derimot en større betydning, både i forhold til relasjon og makt.

I en større betydning, er altså minoritet i mindretall i forhold til samfunnet rundt, men bare i en tidsperiode. Dette betyr at andre kan gå fra å tilhøre en majoritet til en minoritet hvis man drar til et annet samfunn, for eksempel som at jeg som norsk dro til USA. Da gikk jeg fra å tilhøre en majoritet til en minoritet fordi jeg var i mindretall. Men, jeg tilhørte også majoriteten fordi jeg er hvit. Dette er også et eksempel på hvilken uttalt makt man har, på grunn av hudfarge.

2. 6 Etnosentrisk og kulturell relativistisk.

Etnosentrisk og kulturell relativistisk er to relevante begreper å trekke inn, når man trekker frem mangfold. Etnosentrisme i møte med en annen kultur, bruker man sitt eget perspektiv og kultur som målestokk (Salole, 2018 s. 86). Dette kan også gjelde å forstå andre perspektiver enn man selv har. Dette kan skje ubevisst, fordi for mange er sitt eget perspektiv den eneste referansen man har i møte med andre. Derfor er det viktig å utvikle denne, for å utvide sin egen forståelseshorisont. Kulturell relativisme omhandler dermed at man møter en annen kultur på andre premisser (Salole, 2018 s. 86). Dette er ikke noe som skjer automatisk, dette er noe man må være bevisst på i møte med andre fordi man kun har egen kultur som referanseramme. Dette handler i tillegg om den interkulturelle kompetansen, som jeg skal ta for meg til slutt.

2. 7 Interkulturell kompetanse.

Tilslutt vil jeg beskrive kort hva interkulturell kompetanse er. «Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt» (Rammeplan, 2017 s. 11). Rammeplanen (2017) vektlegger at den enkelte skal fremme blant annet mangfold. Interkulturell kompetanse omhandler holdninger og væremåter til den enkelte person i møte med andre mennesker. Deardorff (2006) har utviklet en pyramide som representerer hva interkulturell kompetanse er. Nederst på pyramiden finner man ulike kolonner, som omhandler personlige holdninger som man sitter med i grunn.

Videre trekker han inn holdninger som respekt, åpenhet og villighet til å utforske. Dette betyr at man må være villig til å ha selvinnsikt på egen kulturell forståelse, være lyttende og observerende i møte med andre (2006). Jeg trekker inn denne kompetansen, fordi jeg mener at ved å ha kunnskap om white privilege kan dette være med på å utvikle den interkulturelle kompetansen. Årsaken til dette er at den utfordrer mottakeren til blant annet å være villig til å utforske noe man nødvendigvis ikke har mye kunnskap om fra før.

3.0 Metode.

Når man skal gjennomføre forskning, ønsker man å få mer informasjon eller svar på en bestemt problemstilling. Man må da ta i bruk ulike metoder for å samle inn data til analyse. Innenfor valg av metode skiller man mellom to hovedtyper; kvalitativ og kvantitativ metode. Det som skiller metodene primært er hvordan dataen blir samlet inn og analysert (Bergsland & Jæger, 2015 s. 66). I følge Thagaard (2018) dreier kvantitativ metode seg om studier som inneholder et større utvalg, og undersøkelsen som utføres er preget av struktur og baserer seg på avstand til informantene.

Kvalitativ metode er mer fleksibel i den forstand at man kan endre problemstilling underveis i undersøkelsen og man er nærmere informantene i innsamlingen (Thagaard, 2018 s. 16). I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av en kvalitativ forskningsmetode. En kvalitativ forskningsmetode lar personen undersøke fenomener man ønsker å få mer kunnskap om, grundigere (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2010, s. 32).

3.1 Valg av metode.

På bakgrunn av valg av problemstilling, har jeg valgt å benytte meg av intervju som metode. Dette er fordi intervjuet legger til rette for å kunne føre en dialog mellom informantene og man lar informantene reflektere dypere over et bestemt tema. Et kvalitativt intervju har ingen strenge krav og det finnes ulike måter å utføre dem på. Jeg valgte å gjennomføre et delvis strukturert intervju, som vil si at teamet for intervjuet er fastsatt men rekkefølge på spørsmål og struktur kan endre seg (Thagaard, 2018 s. 91). Jeg hadde forskjellige kategorier som jeg ønsket å belyse underveis i løpet av intervjuet, men jeg var samtidig interessert i å se hvilket utfall intervjuene kunne ta ved å la informantene få ordet først. På grunn av den valgte problemstillingen ble det naturlig å utføre det slik.

3.2 Fokusgruppe.

Jeg valgte å gjennomføre intervjuer med to fokusgrupper, dette er relevant da jeg er ute etter å utforske deltagerens holdninger, verdier og kunnskaper rundt begrepet white privilege (Thagaard, 2018 s. 92). Kvale og Brinkmann (2010, s 132) viser til eksempler der kombinasjonen mellom et spørreskjema og fokusgruppe intervju er relevant, da man skal introdusere noe nytt. Dette vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven. Det kan diskuteres rundt det etiske perspektivet da problemstillingen kan oppleves som sensitivt for noen, men jeg mener ved å reflektere i grupper kan dette føre til samtaler der man kan utveksle kunnskap og lære av hverandre.

3.3 Valg av informanter.

Jeg fullførte to fokusgruppeintervju, der hver gruppe hadde et antall på tre personer. Alle informantene er studenter der den ene gruppen har hatt mye fokus på mangfold, i motsetningen til den andre gruppen som har hatt mindre fokus på temaet.. Begge gruppene er fremtidige barnehagelærere. Jeg valgte å intervjuere studenter fordi jeg følte det passet til min problemstilling og tematikken. En annen årsak til valget mitt var for å se hvordan fremtidige barnehagelærere stiller seg til begrepet og hvordan utdanningen har gitt barnehagelærerstudentene kunnskap om dette, da jeg vil trekke det så nærmest mulig min egen opplevelse. Thagaard (2018) poengterer at et utvalgt bør være velegnet til å undersøke problemstillingen. På bakgrunn av dette er det blitt valgt ut informanter som i stor grad er representative for studiens formål.

3.4 Forberedelse.

Med bakgrunn i valgt problemstilling, ønsket jeg at metodene skulle være tilnærmet de jeg ble introdusert da jeg var på utveksling. For å oppnå målene med oppgavens hensikt, er forberedelsene til innhenting av datamateriale essensielt. Dette er det flere årsaker til. For det første så er det viktig at jeg som forsker kjenner godt til tematikken jeg skal intervjuere informantene om. I startfasen av mine forberedelser fikk jeg veiledning av læreren som introduserte begrepet. I veiledningen ble det diskutert om hva jeg burde ta hensyn til. Jeg var ute etter å finne ut hvordan begrepet var etablert hos de studentene jeg ville undersøke, og at dette skulle bli gjort på en hensiktsmessig måte. Med dette så mener jeg at intervjuet skulle oppfordre til refleksjon og ikke være belærende, på grunn av at problemstillingen kan fremstå som sensitivt.

3.5 National SEED Project.

Da jeg skriver om denne oppgaven, baserer jeg den på læremetoder jeg opplevde på utveksling. National Seed Project er en organisasjon som samarbeider med skoler i USA, og som driver med endring på individ, organisasjons og samfunnsnivå mot sosial rettferdighet. The National SEED Project bruker ulike metoder for å nå sosial rettferdighet, disse metodene er blant annet refleksjon, man lærer av erfaringer og av hverandre ved å bli kjent med de ulike studenters historier. Da jeg deltok i disse timene ble vi introdusert for en ny identitet hver uke, dette kunne være at vi fokuserte på sosioøkonomiske perspektiver eller rase og etnisitet. Hver time skulle studentene åpne seg ved å dele personlige historier knyttet til hvert tema. Timene setter samtidig krav til at man skal levere et refleksjonsskriv, der man kan knytte sine identiteter og fortellinger til et større system i samfunnet.

<https://nationalseedproject.org>

3.6 Pilotintervju.

Med tanke på at mine erfaringer med begrepet ble lært i en amerikansk kontekst, var det nødvendig å gjennomføre et prøveintervju. Som Dalen (2011, s. 30) poengterer bør det alltid foretas et prøveintervju i kvalitative intervjustudier for å teste ut intervjuguiden. Dette var for å sikre meg at informantene fikk god informasjon om tematikken, og at det skulle være så nær norsk kontekst slik at det kunne være lettere å forstå. For å få til dette, intervjuet jeg en gruppe med tre studenter som hadde god innsikt i tematikken og kunne derfor bidra med tilbakemeldinger på hvordan intervjuet kunne bli bedre.

3.7 Intervjuguide.

Pilotintervjuet ga meg en føring på hvordan jeg kunne utforme intervjuguiden. Ved å dele ut et skriv til informantene i forveien, skapte jeg et bedre grunnlag for å la dem få en førforståelse av begreps betydning og et utgangspunkt for refleksjon – da de kan henvende seg til skrevet underveis i intervjuet. For det andre så ønsket jeg at informantene skulle få mest mulig informasjon om tematikken. Ved å utarbeide et slikt dokument i forkant er dette med på å sikre at kompetansen til mine informanter er noenlunde likt.

Det er nødvendig at en intervjuguide dekker sentrale temaer og spørsmål som studien skal belyse. Både temaer og spørsmål skal være relevant i forhold til problemstillingen (Dalen, 2011) Kvale & Brinkmann (2009) fremhever at intervjuer er ulike ettersom hva formålet er, men det er viktig at spørsmålene som blir stilt legger opp til at informantene får delt sin

kunnskap. Intervjuguiden er også utformet med utgangspunkt i at jeg valgte en delvis strukturert tilnærming, der jeg er fleksibel til at rekkefølgen til temaene jeg ville belyse kunne bli endret på underveis (Thagaard, 2018). Intervjuguide med spørsmål jeg tok utgangspunkt i, ligger vedlagt (Vedlegg 1).

3. 8 Det kvalitative intervjuet.

Før intervjuet ble gjennomført, fikk hver informant et skriv. Skrivet var basert på McIntosh (1988) sitt skriv, som inneholder privilegier hvite kan ta for gitt. Dette er som nevnt tidligere, basert på hvordan jeg ble introdusert for begrepet. Informasjonsskrivet ligger vedlagt i oppgaven (Vedlegg 2).

Jeg tok utgangspunkt i å utføre et intervju med en delvis strukturert tilnærming (Thagaard, 2018). Ved å la informantene få et skriv i forveien, skapte jeg et bedre grunnlag for å la dem få en forforståelse av begreps betydning og et utgangspunkt for refleksjon – da de kan henvende seg til skrivet underveis i intervjuet.

Da jeg var på utveksling under påmeldingen av bruk av lydopptaker, fikk jeg ikke muligheten til å bruke dette. Derfor måtte jeg notere interessante funn kontinuerlig mens intervjuet pågikk. Hvis jeg hadde fått muligheten til å bruke lydopptaker, kunne jeg sikre meg ting som informantenes dynamikk som pauser og tonefall i intervjusituasjonen.

Kvale & Brinkmann (2009) legger også vekt på at man kan bruke egen hukommelse og at det derfor er viktig å notere hovedfunn rett etter intervjuets slutt. Jeg var bevisst på at det kunne oppleves som forstyrrende for informantene at jeg måtte vie mye oppmerksomhet til å skrive, men dette var noe jeg informerte om i forkant. Jeg brukte en datamaskin til å ta notater, og gjennomførte intervjuene på Zoom. Med tanke på at jeg utførte et fokusgruppeintervju med flere informanter tilstede, opplevde jeg ingen ulemper ved at jeg ikke var deltagende i refleksjonen da informantene var gode på å føre en dialog med hverandre om spørsmålene jeg stilte.

3. 9 Bearbeiding av data.

Etter hvert fullførte intervju gikk jeg gjennom mine notater og fylte ut det ut så nøye jeg kunne, etter egen hukommelse. Informantene fikk også informasjon om at de kunne lese

gjennom intervjuet, samtidig stilte de seg disponible til å være mer utfyllende hvis det var noe som var uklart. Etter dette utførte jeg en temasentrert analyse, der jeg kategoriserte materialet som var relevant for min problemstilling (Thagaard, 2018). Det er viktig å fremheve at ved å gjøre en temasentrert analyse så går den bort fra å ta vare på det helhetlige perspektivet, men jeg tar ut de funnene som er relevant for min drøfting.

3. 10 Reliabilitet, validitet og representativitet.

Tjora (2013) legger vekt på at det er viktig med refleksjon over egen praksis og samtidig vurdere kvaliteten i arbeidet og de funnene man har gjort. Reliabilitet (pålitelighet) dreier seg om i hvilken grad forskerens engasjement i temaet kan påvirke resultatene som kommer frem. Hvis det samme resultatet fremkommer med en helt annen forsker kan man si at reliabiliteten er høy (Tjora, 2013). Et eksempel på dette kan være kjennskap til informantene. Det kan være en faktor at utfallet blir påvirket siden informantene hadde kjennskap til hverandre fra før. Det kan også være en positiv faktor da de både er trygge på hverandre og meg, som kan føre til at informantene kan må mer i dybden på tematikken jeg ville belyse.

Validitet (gyldighet) er spørsmålet om de svarene som kommer frem i forskningen, er svar på de spørsmålene som vi forsøker å stille. Man forholder seg til tidligere forskning som er gjort på samme tema, og sammenstiller funnene som er gjort opp mot dette (Tjora, 2013). Imidlertid er det også vanskelig å påpeke dette, da det ikke er mye på forskning på dette feltet i norsk kontekst. Men, siden jeg har foretatt et prøveintervju er dette med på å styrke validiteten til oppgaven min.

3. 11 Etisk perspektiv.

Avslutningsvis vil jeg trekke frem det etiske perspektivet i dette kapitlet. Det har vært mange etiske dilemmaer å forholde seg til, da jeg har utarbeidet hvordan jeg vil samle inn data. Når man skal intervju andre mennesker må man ta hensyn til den enkeltes forutsetninger, og om personen har vært godt nok informert om hva man har takket ja til. De etiske hensynene jeg har tatt i forhold til utførelsene av intervjuene er at jeg har forsikret meg om at informantene er godt nok informert om intervjuets formål og at de når som helst kan trekke seg.

Informantene ble i tillegg informert om at det ville være et fokusgruppeintervju.

Jeg har anonymisert informantene og velger å gi så lite detaljer enn det som er relevant for oppgaven. Jeg har derfor gitt informantene fiktive koder for å bevare informantenes anonymitet (Bergsland & Jæger, 2014).

4.0 Tolkning og drøfting av funn.

I denne delen av oppgaven vil det presenteres et utvalg fra fokusgruppeintervjuene jeg utførte og dette vil bli drøftet i lys av valgt teori i tråd med egne forståelser. Innledningsvis vil jeg presentere tre kategorier som jeg har utarbeidet i tråd med mine funn. Eksemplene jeg bruker i drøftingen vil bli satt i kursiv og informantene er anonymisert ved at jeg har valgt å bruke tall isteden for navn. Videre vil jeg gå nærmere inn på hver kategori, og drøfte dette opp mot problemstillingen:

«Hvordan kunnskap har barnehagelærerstudenten om white privilege, og hvilke konsekvenser har det for arbeid med mangfold»

4. 1 Modell – bevisstgjøring

Etter å ha fullført to fokusgruppeintervju, satte jeg i gang en analyse av dem. Som jeg nevnte innledningsvis har jeg kategorisert funnene mine. Et overordnet funn etter analyse av intervjuene, var at bevisstgjøring av begrepet skjedde hos begge gruppene. Siden bevisstgjøring ble et stort tema etter analyse av intervjuene, kategoriserte jeg dem etter tre ulike former for bevisstgjøring. Man kan også se et mønster av at informantene kunne knytte begrepet til personlige erfaringer, erfaringer knyttet til den pedagogiske praksisen og samfunnsrelaterte erfaringer.

BEVISSTGJØRING		
Personlig bevisstgjøring	Pedagogisk bevisstgjøring	Samfunnsrelatert bevisstgjøring

Jeg dreier mer ut i kategorien personlig bevisstgjøring i lys av problemstillingen, da jeg var ute etter å undersøke barnehagelærerens kunnskap om begrepet. I tillegg til at informantene uttrykte gjentatte ganger at dette var noe de hadde tatt for gitt i hverdagen.

4. 2 Personlig bevisstgjøring

Det jeg syntes var interessant, var at begge gruppene hadde en form for bevisstgjøring på et personlig nivå. Informantene kom med gode og interessante spørsmål og refleksjoner om deres umiddelbare reaksjon, da de leste gjennom informasjonsarket. Jeg har valgt å kalle avsnittet for personlig bevisstgjøring fordi alle informantene fikk en form for bevisstgjøring som de knyttet til seg selv, begrepet og en følelse av å «ta det for gitt».

Fokusgruppe 1

2 – Det er fordi det ikke går utover oss, er naturlig for oss. Hva om vi hadde annen hudfarge, normalt at det er sånn?

1 – Tenker hvordan det er for de som opplever dette, ting som vi ikke reflekter over i hverdagen. Tar white privilegier for gitt, tenker ikke over at jeg er privilegert. Grunn til at det ikke blir gjort så mye med det, det er så mange som ikke tenker så mye over det.

Som nevnt innledningsvis formidler informantene gjentatte ganger en følelse av å ta hvithetsbegrepet for gitt i hverdagen, og reflekter over hvorfor det er blitt sånn. Det informant 1 deler om og ikke føle seg privilegert vil jeg påpeke at nødvendigvis ikke trenger å handle om at enkeltpersoner er ekstra privilegerte fordi hudfargen til en er hvit, men at man oppnår ulike privilegier i samfunnet fordi man er hvit. Det er satt i et større system. Vi lever i et samfunn som inneholder en god del fordommer og diskurser, og dette er med på å påvirke hvordan vi tenker og handler i hverdagen. Informant 2 fremhever et viktig poeng og forteller at siden det ikke rammer mennesker med hvit hudfarge så er det *naturlig for oss*. Jeg tenker at noen av årsakene til at dette skjer, er at diskursene som er innlært i oss, har blitt utfordret ved å bli introdusert med noe informantene ikke hadde tidligere kunnskap om. «Dominerende diskurser i samfunnet er ofte vanskelige å avdekke fordi de bare er der uten at noen setter spørsmålstejn ved dem» (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013 s. 41), diskurser har en innvirkning på hvordan vi oppfatter ting rundt oss og begge informantene uttrykte en følelse av å ta *for gitt* hvordan de dominerende diskursene er i hverdagen.

Den ene informanten poengterer fint om hvordan utalte sannheter påvirker oss i så sterk grad, at det føles ut som at det er den eneste sannhet:

2 – Fikk spørsmålet først, diskuterte det med familien min og en person ble irritert på at dette var noe man skulle ta opp, for det var bare sånn? Hvorfor skal du intervjues om det, er normalt at det er sånn? Det er fordi det ikke går utover oss, er naturlig for oss. Hva om vi hadde en annen hudfarge, hadde hatt et annet syn på det?

Noen kan føle det som unødvendig å reflektere rundt noe som føles «naturlig» ut, fordi det ikke påvirker enkeltpersonen i dens liv. Samtidig påpeker informanten og stiller spørsmålstejn ved hva hvis det var den andre veien? Hva hvis det var noe som påvirket deg i så sterk grad, at du skulle ønske at det som påvirket deg var bevisst på det? «White people

find it very difficult to think about whiteness as a specific state of being that could have an impact on one's life and perceptions» (DiAngelo, 2018 s. 25) Dette kan være å føle urettferdighet fordi andre mennesker oppnår «fordeler» eller privilegier i samfunnet på grunn av hudfarge. Yamato (2004, s. 2) understreker viktigheten av å være bevisst og anerkjenne at det er en ubalanse i samfunnet, der enkelte får større fordeler enn andre. Her kan man også se en sammenheng i at informanten har fått en bevisstgjøring på et personlig nivå, fordi informanten anerkjenner at begrepet eksisterer og putter det i et interessant perspektiv.

Vår egen forståelseshorisont er med på å prege hvordan man forstår begrepet. Bergersen definerer forståelseshorisont som «Forståelseshorisonten kan forstås som vårt verdensbilde, alt vi tar for gitt, og rammene som omgir vår forståelse av verden, knyttet til individuelle erfaringer og historier» (2017, s. 28) Det kan dermed forstås som et komplekst nett med mange faktorer som er med på å danne vår forståelseshorisont. Den andre informantgruppen understrekte at det er andre faktorer som spiller inn enn hudfarge, i de gitte privilegiene som sto på listen.

Fokusgruppe 2

4 – sykt at, hvor du er født eller født fra, har noe å si på hvordan framtiden din er og hvordan du kan utvikle deg som person.

Kan også tenkte seg at, det ene punktet – kan bli forfulgt pga etnisitet så kan det også skje uten hvordan hudfarge du har. (..)

5 – situasjonen man setter seg selv i også, hvis du går et sted der det vanligvis skjer mye skummelt er det høyere sannsynlighet at det skjer noe der enn hvis du går der du vanligvis er

Bergersen (2017, s. 48) trekker frem at det både er individuelle og emosjonelle faktorer som spiller inn når man leser og skal tolke noe. Ting kan tolkes ulikt og våre individuelle erfaringer er med på å forme det. Informantene på fokusgruppe 2 trakk inn at andre faktorer enn hudfarge kunne spille en rolle, og at man kan sette seg inn i de ulike situasjonene selv. Ut fra egen erfaring er det vanskelig å starte en refleksjon om hvorfor en hudfarge kan gi gitte privilegier. Jeg kjente på følelser som skam og skyld i prosessen med å fordøye hva begrepets eksistens betydde.

DiAngelo (2018, s. 85) skriver om hvithet og de ulike følelser som oppstår når man snakker om rase. En av unnskyldningene som kan oppstå i det man snakker om rase, er at farge ikke

har noe med det å gjøre. DiAngelo (2018) forklarer at dette kan være et forsøk på og ikke fremstå som fargeblind, og man er bekymret for å si noe feil fordi det er et sensitivt tema. «We bring our racial histories with us, and contrary to the ideology of individualism, we represent our groups, and those who have come before us. Our identities are no unique or inherent but constructed or produced thorough social processes» (2018 s. 85), det kan være vanskelig å reflektere rundt noe som man ikke har opplevd selv. Med dette så mener jeg å være forskjellsbehandlet på grunn av hudfarge.

En informant kommer med et poeng om årsaker til hvorfor personen ikke har fått en bevisstgjøring tidligere

6 – Mesteparten av lærerne mine har samme hudfarge som meg. Oppvokst på et sted der flertallet har lik hudfarge som meg, handler mye om hva du er oppvokst med og hvordan verdier og holdninger du får fra miljøet du er rundt. Jeg har aldri opplevd noe skummelt.

Det som er positivt med å bli utfordret med å møte en tankegang som utfordrer likhetsideologien som eksisterer i Norge og bli kjent med postkoloniale tanke-systemer, er å se andre muligheter med å arbeide med mangfold. Det er også med på å utvikle vår interkulturelle kompetanse. «Hva vi ser og hva vi tolker, er sosialt konstruert, og det er først når vi snakker sammen om hva vi tenker og tolker, at vi kan utvide vår forståelseshorisont» (Bergersen, 2017 s. 50). Det å få utfordret sine egne holdninger og verdier, vil også være med på å skape en dypere forståelse om hvor komplisert samfunnet og verden vi lever i er.

En av informantene fikk en bevisstgjøring på sin egen hudfarge:

3 – Fikk lista først og leste gjennom, umiddelbar tanke, hva er det jeg leser på nå egentlig? Er dette privilegier for hvite? Skikkelig sykt! Har kryssset av litt, når du spurte meg tenkte jeg først – er jeg på den motsatte siden? For jeg er jo ikke hvit, prøve å tenke til meg situasjoner jeg ikke har opplevd men jeg har jo ikke det heller. Syke tilstander hvis det fortsatt er relevant.

Reaksjonen til informanten var preget av overraskelse og at informanten fikk en begynnende refleksjon om årsaker til at personen ble valgt til å utføre intervjuet. Dette utfordret også meg, da jeg heller ikke hadde vært innom tanken til hvorfor informanten ble valgt. Det som er

interessant er at selv om personen ikke er hvit, er dette også et begrep informanten ikke var kjent med tidligere. «One of the greatest social fears for a white person is being told that something that we have said or done is racially problematic» (DiAngelo, 2018 s. 4), på dette tidspunktet fikk jeg samtidig en personlig bevisstgjøring på begrepets betydning. Var det feil av meg å spørre informanten om å bli med, hva betydde det for informanten å bli spurt? Dette var tanker jeg ikke var bevisst på før jeg startet med intervjuet, men ble konfrontert med når intervjuet var i gang.

4. 3 Pedagogisk praktisk bevisstgjøring.

Den neste formen for bevisstgjøring jeg fant i analysen av datamateriale, var en bevisstgjøring i forhold til sin fremtidige rolle som barnehagelærer. Jeg har derfor valgt å kalle denne kategorien pedagogisk praktisk bevisstgjøring.

Fokusgruppe 1 la særlig vekt på at hvis man ikke er bevisst over begrepets betydning, kunne det få konsekvenser i den pedagogiske praksisen. Eksempler på dette er:

Fokusgruppe 1

1 – Tenker ikke bevisst over det, men hvis et barn ikke har den hudfargen, påvirke direkte og indirekte, sier jo indirekte at det er den fargen som er en hudfarge, og hvis du er brun så er du brun, sier jo indirekte hva som er riktig og ikke

3 – hadde det ikke vært feil også hvis du hadde tatt opp svart og sagt at dette er hudfarge?

1 – Jeg tenker, dette er hudfargen, dette kan være en hudfarge og dette kan være en hudfarge

Her stiller informanten et kritisk spørsmål om hvorfor det er viktig å være bevisst på hvorfor det er viktig å reflektere rundt hudfarge i barnehagen. Det står nedfelt i Rammeplanen (2017) at «Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller» (Rammeplan, 2017 s. 12). En forskjell som kan være i barnehagen er hudfarge, og derfor bør det være naturlig at man som barnehagelærer skal legge til rette for refleksjon rundt dette. Et eksempel som flere av informantene viser til, er at det har blitt normalt at en spesiell farge blir referert til som «den universelle hudfargen», som er blir beskrevet som lys rosa eller beige, når dette egentlig er feil fordi variasjonen av hudfarger er stor.

Det har blitt en erfaring blant informantene at man ikke bringer frem disse viktige samtalene med barna. På en annen side, er det også viktig å se på hvordan en slik praksis kommuniserer til barna med en annen hudfarge enn majoriteten. «Kroppsspråk er også en form for kommunikasjon, som kan være mindre bevisst og mindre tydelig – altså mer flertydig – enn mange andre former for kommunikasjon» (Eriksen & Sajjad, 2015 s. 132), som nevnt i den personlige bevisstgjøringen er det mye informantene har tatt for gitt, dette kan ha ført til at man underbevisst har kommunisert signaler at man må tilpasse seg flertallet og dermed ikke fremmer at det er normalt med likheter og forskjeller.

En annen informant kom med et eksempel på hvordan man kunne arbeide med hudfarge i barnehagen:

2 – Kan du sende meg hudfargen? Diskuterte med dem, hva er egentlig hudfarge? Hadde snakkehjørnet, der vi dro opp ermet og alle la hånda inntil hverandre. Diskuterte at ingen har lik hudfarge, ble en bevisstgjøring rundt det.

Fandrem I Glaser, Strøksen & Drugli (2016, s. 279) poengterer viktigheten av at barn får tilhørighetsopplevelser i barnehagen. Slike opplevelser kan skapes gjennom at barnet får oppleve gjenkjennelse og mestring. Det er viktig at barnehagen kan legge til rette for refleksjon rundt at det norske samfunnet er mangfoldig, og at mennesker er mangfoldig i hudfarger. Dette går også igjen i vårt samfunnsmandat. Et av fagområdene til rammeplanen er etikk, religion og filosofi der det står skrevet «Barnehagen skal bidra til at barna utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap» (Rammeplan, 2017 s. 35). Jeg kan forstå at det kan være vanskelig å vite hvordan man arbeider med dette i barnehagen. En av informantene kom med et eksempel på hvordan dette kunne oppleves som utfordrende å snakke om, rasisme:

Fokusgruppe 1

3 – Rasisme, slo ned på det med en gang i den internasjonale barnehagen, tok individuelle samtaler om det og snakket om ulikhet. Men usikker på hvor bra den løsningen er? Når man skal snakke om dette, hvordan skal man gjøre det? Prøver mer å skremme folk til å ikke si noe igjen, for da får de kjeft i stedet for å møte det med forståelse.

Her kommer informanten med et godt eksempel på hvorfor det er vanskelig å jobbe med rasisme og hvordan man skal møte det i barnehagen. Informanten har observert en situasjon som har satt i gang en refleksjon om hvordan man bør møte denne type atferd. Jeg syntes også det er interessant at barna blir møtt med å bli skremt når man skulle snakke om mangfold. Det er naturlig å komme innom denne tematikken, når man skal snakke om hudfarge. Er det rasistisk, eller er det viktig å kunne ha en åpen dialog om det? Personlig kjenner jeg på vanskelige følelser når jeg skal drøfte om dette, fordi jeg vil passe på å skrive det som er riktig.

Salole definerer rasisme som «negativ forskjellsbehandling av enkeltpersoner eller grupper med utgangspunkt i hudfarge, religion eller deres nasjonale og etniske tilhørighet» (Bangstad og Døving I Salole, 2017 s. 80). Rasisme kan oppstå i mange former, og det kan gi negative konsekvenser for dem som dessverre opplever dette. Som informanten nevner i eksempelet, blir forsøket om å snakke om rasisme gjort om til å skremme barna som heller ikke har noen positive konsekvenser med å få frem budskapet om hva rasisme er. Grunnen til dette kan nettopp være at det er et alvorlig begrep og en alvorlig handling. Yamato (2004) poengterer at rasisme ikke er noe som blir borte ved å ha én samtale om det, det er noe man kontinuerlig må jobbe med og være bevisst på. Dette er kanskje grunnen til at det er vanskelig å vite hva som er en korrekt måte å gjøre det på.

Et annet begrep som jeg mener er viktig å trekke frem er mikroagresjoner.

«Mikroagresjoner beskrives som nonverbale, verbale eller atferdsmessige fornærmelser som kommuniserer fiendtlig, nedverdiggende eller negativt ladet innhold til og om minoriteter, det være seg kulturelle, etniske, seksuelle eller religiøse» (Sue I Salole, 2017 s. 81).

Mikroagresjoner er dermed små handlinger som er bevisst eller ubevisste handlinger som oppstår, enten om det er bevisst eller ubevisst så kan det være basert på fordommer som støter og krenker mottakeren.

En informant kommer med et eksempel på hvilken rolle barnehagelæreren har i å skape et inkluderende fellesskap:

4 – Ved å velge bort å ikke snakke om høytider og markeringer, eller å ikke ha dukker og leker i barnehagen – gjør at det fremmedgjør mer. Hvis de går til skolen, ikke har noe

erfaring med det, større sjanse for å utøve rasisme eller ha negative tanker om andre med en annen bakgrunn, fordi man ikke har kunnskap.

I barnehagens rom, er det viktig at barn får tilgang til materiale og erfaringer som de både kan gjenkjenne seg i og ikke. Style (1989) trekker frem viktigheten ved å få tilgang til speil og vinduer. Speil er synonymt med å gjenkjenne seg, mens vindu blir synonymt med og ikke gjenkjenne seg. For å sammenligne med min egen oppvekst, så jeg på TV – serier og kunne kjenne meg igjen i karakterene fordi de hadde likt utseende som meg. Lekene som jeg hadde da jeg var liten kunne også ligne på meg. «If the student is understood as occupying a dwelling of self, education needs to enable the student to look through window frames in order to see the realities of others and into mirrors in order to see her/his own reality reflected» (Style, 1989 s. 1). Ved å bli eksponert ved likheter og ulikheter, vil man få en dypere forståelse av at verden er kompleks. I den forstand at det for eksempel er ulike familieformer og miljø utenfor barnehagen.

Det at informanten trekker inn viktigheten av å fremme markeringer og høytider, er også viktig for identitetsdannelsen for barnet. «Religion og kultur er en stor del av identiteten til et barn. Ved å markere barnas høytider og bli kjent med hverandres kulturer vil man utvikle toleranse og respekt for andre» (Borge, 2017), det går også inn på å fremme likheter og ulikheter i barnehagen. Gjervan (2006) poengter også viktigheten av at barn får identitetsbekreftelse ved å skrive «Ved å skape rom for identitetsbekreftelse og perspektivs utvidelse i barnehagen kan barnehagens personale bidra til at barna utvikler trygge og sterke identiteter» Her kan informanten trekke inn begrepet inn i andre sammenhenger, og hvordan man kan flette det inn i den pedagogiske praksisen

Til slutt vil jeg fremheve at en informant kom et viktig synspunkt om hvorfor det er viktig å ha denne kunnskapen som barnehagelærer

4 – barnehagesammenheng – den barnehagen jeg jobber i er det ingen akkurat nå som ikke har en annen hudfarge enn hvit som jobber der, og det er en stor barnehage. Over 50 % av barna har en annen bakgrunn. Kanskje man ikke har en rollemodell eller noen man kan se opp til. En fra et annet land kommer hit, og kommer da til en barnehage der bare hvite jobber så har du ingen forbilder som er som deg. En rollemodell. Alltid ha noen å se til opp.

Det er viktig å kunne se på personalets mangfold så vel som barnegruppen. Informanten poengterer viktigheten med at barna også skal speile seg i voksne så vel som barnehagens rom. Informanten utfordrer diskursene ved å stille spørsmål om at det også bør være fokus på at personalet er mangfoldig. Eidhamar & Leer – Salvesen trekker frem diskursetikk som en samtale om synspunkt (2018, s. 63) Dette kan være et viktig begrep å trekke inn i barnehagesammenheng, å kunne føre en diskursetikk i personalet. Hva er det ulike synspunktene, og hva slags holdninger sitter personalet inne med?

4. 4 Samfunnsrelatert bevisstgjøring

I den siste delen av drøftingen av funn, har informantene fått en bevisstgjøring på et samfunnsrelatert nivå. Med dette så mener jeg refleksjoner om hvorfor ting i samfunnet er som det er, i forhold til begrepets eksistens. Et av funnene jeg fant som var interessant i denne kategorien, var at begge fokusgruppene reflekterte over hvordan media spiller en rolle i hva som blir eksponert og ikke.

Fokusgruppe 1

1 – snakket med moren min om plasteret, men har de ikke mørkere plaster i andre land? Jeg tror mange folk har en tendens til å tenke enkelt på det. Venninne som jobber på hudpleie, finnes nesten ikke sminke for mørkere folk, lett for å forklare det bort? At folk tenker enkelt på det, ikke sånn i Norge fordi i vi er mest hvite.

2 – mest sannsynlig ikke forskjell i andre land fordi det er samme produsenter.

3 – de som produserer plaster som er hudfarget, er det bevisst eller det folk som bare vil lage plaster til hvite?

Et av punktene på informasjonsskrivet, var om informantene enkelt kunne finne et plaster som matchet den samme hudtonen som dem selv. Informantene fikk en bevisstgjøring ved å bli utfordret på noe man som tar for gitt i hverdagen, og stilte seg undrende til hvorfor det er slik. Informant 3 stilte også spørsmål om produsentene gjør det bevisst eller ikke. Plaster er derfor en ubevisst form for hvordan hvithet er dominerende i hverdagen. «Struktureringen av hvithet handler om institusjonelle tatt for gitt – heter som privilegerer visse kulturelle praksiser og underprivilegerer andre» (Lilletvedt, 2011 s. 42). Et plaster er derfor et godt eksempel på hvilke privilegier vi tar for gitt i hverdagen, og informantene uttrykker også når de blir eksponert for disse eksemplene at dette er noe man har tatt for gitt.

Fokusgruppe 2 la vekt på at kultur kunne være en viktig faktor, i hvordan ting er som de er i verden.

Fokusgruppe 2

4 – I forhold til film og media, hvis noen lagde reklame, før hadde de bare hvite modeller, det er fordi markedsgruppa til dem er i Europa og USA, det er ikke så mye i Afrika, markedssyn – det som gjør at de har gått frem med dem (hvite) og det som er lett tilgjengelig.

Modeller fra Europa, som er hvite. Kultur har noe å si

5 – hvor langt landene har kommet, WP er en ting. Det er sant at man faktisk har enklere tilganger fordi man er hvit, fakta at vi har mer mulighet til å bli fortsatt, påvirke ting og mulighet til å gjøre det vi vil. Enn de som lever i en kultur å ikke få se noe annet enn det vi gjør.

Eksemplet ovenfor ga meg en umiddelbar tanke om at man har en holdning om at Afrika er et land som er flere år tilbake i tid, i forhold til Europa. Den andre informanten sammenligner også Afrika som «de» og at «vi» er Europa. (Eidhamar & Leer - Salvesen, 2018) (Bergsland & Jæger, 2015) (Bergsland & Jæger, 2015) (Bergsland & Jæger, 2015) (Bergsland & Jæger, 2015) (Sand, 2016) (Kvale & Brinkmann, Det kvalitative forskningsintervju, 2009) (DiAngelo, 2018) Når noe kan være vanskelig å snakke om eller er ukjent, kan det være vanskelig å vite hvordan man skal møte dette med tanke på hvilke kunnskaper man sitter med fra før. «Ofte framstilles de andre i etnosentrisk perspektiv som fremmedartet og unaturlig, mens vi definerer oss selv og våre tradisjoner og verdier som normale og naturlige» (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013 s. 75). I dette funnet, ser jeg at informanten prøver å resonnerer seg til en løsning om hvorfor hvite mennesker får større plass i media enn mennesker med annen hudfarge.

På en annen side ser man også holdninger som tilsier at hvite «bare» bor i Europa og USA mens Afrika blir et sted som er «langt unna». På bakgrunn av dette ser jeg at det finnes diskurser som er dominerende i den form av forestillinger som informantene har om hvordan hvithet oppstår.

Et annet eksempel på at fokusgruppen la vekt på at kultur kunne være en faktor er

Fokusgruppe 2

6 – Plaster som matcher min hudfarge, farge som heter hudfarge, kalte den hudfarge til og med de som var mørke, tenkte ikke over det i det hele tatt. Blitt en sånn kulturgreie, å kalle den blyanten hudfarge, syntes det er rart.

Ved å bruke ordet kultur som en forklaring på hvorfor det er forskjeller, vil jeg trekke likheter til en essensialistisk kulturforståelse. «En slik forståelse av kultur betyr å se på mennesker i større eller mindre grad som styr og underlagt én bestemt kulturforms regler og normer, det vil si en forståelse av mennesket som kulturelt determinert» (Sand, 2016 s. 51). Kultur blir brukt som en forklaring, og at det er den som styrer hvordan ting har blitt og hvordan det er. Som for eksempel begrepet hvithet. Sand (2016, s. 52) påpeker at en slik forståelse kan være mektig fordi den kan være styrende i hvordan man for eksempel ser hvordan «ting har blitt tatt for gitt». Siden informantene nevner gjentatte ganger at årsaken til at begrepet hvithet eksisterer er på grunn av kultur, kan man tenke seg at de har hatt en forståelse at «det bare er sånn». Det er derfor jeg mener at det er viktig å frem en dialog om dette, nettopp for å øke forståelsen om begrepet og dens eksistens i samfunnet. Vi blir påvirket av diskurser i samfunnet og disse blir utalte sannheter som ikke blir fremhevet i dagliglivet. Kultur kan dermed forstås å bli brukt til noe som er fremmed i forhold til hva man er «vandt det». Det kan være en enkel forklaring til noe som er større enn sin egen forståelse.

Avslutningsvis vil jeg fremheve to informanter som reflekter over white privilege

Fokusgruppe 2

4 – målet burde være at det ikke finnes et slikt begrep, sykt at det finnes enda og at det fortsatt er praktiserende. Gir fordeler fordi du er den du er, og negativt på grunn av motsatt.

5 – føler ikke det er mye i Norge, men hvis familie føler det er det alt som har å si

Jeg er delvis enig at det ikke burde finnes et slikt begrep. Men jeg vil heller prøve å resonnerer meg til hvorfor begrepet har oppstått, og dens historie til det. Som nevnt i min teoridel, er det et sammensatt begrep med mye historie tilknyttet. Selv om informant 5 ikke føler at det eksisterer i Norge, kan dette være fordi personen ikke har opplevd eller fått hørt erfaringer fra andre om å føle seg undertrykt på grunn av sin hudfarge. Kendall (2002) skriver om hvordan man kan få en forståelse av white privilege, der han skriver «The first step, of course, is to become clear about the basics of white privilege, what it is and how it works» (s. 1).

Informasjonsskrivet informantene fikk utdelt på forhånd, var eksempler på privilegier hvite har ifølge McIntosh (1989). Det handler også om å kunne se at det handler ikke om enkelte individer, men er det konstruert i et system preget av både makt og diskurser. White privilegier omhandler heller ikke noe om en person er god eller ikke, men de er tilstede uansett. Men jeg tenker også at det er godt utgangspunkt å ta med videre, at informant 5 kan se betydningen av at andre kan kjenne på disse følelsene white privilegier handler om.

5. Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan kunnskapen er hos en gruppe barnehagelærerstudenter i forhold til begrepet white privilegier. Problemstillingen «Hvordan kunnskaper har barnehagelærerstudenten om white privilegier og hvilke konsekvenser har det for arbeid med mangfold» har blitt besvart gjennom å utføre et sett med gruppeintervju, teoretiske perspektiver og drøfting av funn. Gjennom valgt problemstilling har jeg ønsket å tilegne meg kunnskap om hvordan begrepet er etablert i norsk kontekst, gjennom samtale med studenter. I analysen av intervjuene fant jeg et sett med funn som tilsier at studentene fikk ulike former for bevisstgjøring på ulike nivå.

Det var nødvendig å gi studentene en forforståelse av begrepets betydning før gjennomføring av intervju, slik at de stilte med likt grunnlag til refleksjon. Gjennom refleksjon i intervjuet opplevde jeg at studentene syntes det var lærerikt å bli kjent med et nytt perspektiv. Det har samtidig vært en lærerik prosess for meg selv, fordi jeg har gått inn i en ny rolle som formidler av dette begrepet. Jeg har innledningsvis i oppgaven nevnt at jeg ikke var ute etter å finne et fasitsvar på oppgaven, men heller undersøke hvordan kunnskapen til barnehagelærerstudentene er.

Ved at jeg i mine funn fant ulike former for bevisstgjøring, mener jeg at det er en begynnende kunnskap om begrepet og teoriene som er rundt. Samtidig er det fremdeles fremmed med tanke på at det gjentatte ganger ble formidlet at dette ikke var noe informantene tenkte over i hverdagen. Det ble vist i mine funn at informantene kunne redegjøre for hvorfor denne kunnskapen er relevant i barnehagesammenheng, ved å knytte det til identitet, fremme likheter og ulikhet og rollen barnehagelæreren har for å skape et inkluderende fellesskap. I tillegg til å motvirke en barnehagehverdag som etnosentrisk og at kunnskapen som blir formidlet, ikke bare bærer preg av Vesten. Det ble også trukket frem rasisme som et viktig

tema, og satt spørsmål med hvordan man arbeide med tematikken i barnehagen. Dette er noen av konsekvensene det har for arbeid med mangfold.

Jeg mener at ved å få en tilegnelse av dette begrepet, er det med på å videreutvikle den interkulturelle kompetansen. Begrepet inneholder mange komplekse perspektiver som inneholder holdninger, erfaringer, anerkjennelse, verdier og normer. Derfor er dette relevant teori å trekke inn i barnehagelærerutdanningen da man også kan se hvilken relevans den har i forhold til rammeplanens innhold og oppgaver.

5. 1 Veien videre.

Det er fortsatt en lang vei å gå når det kommer til arbeid med denne tematikken. I lys av postkolonial teori, er det et sett av diskurser og utalte sannheter som fremdeles trenger å bli satt i dagens lys. Personlig har dette vært en lærerik reise for å tilegne meg kunnskap, etter inntrykkene jeg satt igjen med etter mitt utenlandsopphold. Som fremtidig barnehagelærer er man aldri ferdig utlært, og det vil alltid være nye perspektiver som vil sette mitt preg på rollen som barnehagelærer.

Referanseliste

- Andersen, C. E. (2002). *Verden i barnehagen. Dekonstruksjoner i lys av postkolonial teori: en etnografisk undersøkelse fra en barnehageavdeling*. HiO – hovedfagsrapport 2002, nr. 18. Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Askeland, L., & Rossholt, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget .
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989, ratifisert av Norge 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Oslo: Barne – familiedepartementet.
- Becher, A. A. (2006). *Flerstemmig mangfold: Samarbeid med minoritetsforeldre* . Bergen : Fagbokforlaget .
- Bergersen , A. (2017). *Global forståelse. Barnehagelæreren som kulturell brobygger* . . Bergen: Fagbokforlaget.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2015). *Bachelor oppgaven i barnehagelærer utdanningen*. (H. Jæger, Red.) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Borge, L. B. (2017, 21. september) Hvordan arbeide med fokus på det kulturelle mangfoldet i barnehagen? *Barnehageforum*. Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/hvordan-arbeide-med-fokus-pa-det-kulturelle-mangfoldet-i-barnehagen/428747>
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Deardorff, D. – K. (2006, 2009). *Pyramid Model of Intercultural Competence*. Hentet fra https://www.researchgate.net/figure/Pyramid-Model-of-Intercultural-Competence-Deardorff-2006-2009_fig1_323158045
- DiAngelo, R. (2018). *White fragility. Why it's so hard for white people to talk about racism* . Great Britain : Penguin Random House UK .
- Eidhamar, L. G., & Leer - Salvesen, P. (2018). *Nesten som deg selv. Barn og etikk* . Oslo: Cappelen Damm Akademisk .
- Eriksen , T. H., & Sajjad, T. A. (2016). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge* . Oslo: Gyldendal Akademisk .
- Fandrem, H. (2016). Forstå og gjøre seg forstått. Omsorg og tilrettelegging for barn med innvandrerbakgrunn. I Glaser, V., Strøksen, I. & Drugli, M. B. (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. (ss. 269 – 290). Bergen: Fagbokforlaget.
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2013). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo : Cappelen Damm Akademisk .

- Gjervan, M. (red.) (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Kendall, F.E. (2002) *Understanding White Privilege*. Hentet fra <https://www.cpt.org/files/Undoing%20Racism%20-%20Understanding%20White%20Privilege%20-%20Kendall.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2013). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lillevedt, S. (2011): «Barnehagens usynlige hvithet»: I *Første steg nr. 2 /2011*.
- McIntosh, P. (1988). White privilege: Unpacking the Invisible Knapsack. Hentet fra <https://nationalseedproject.org/Key-SEED-Texts/white-privilege-unpacking-the-invisible-knapsack>
- Nasjonal digital læringsarena . (2017, November 29). *Kolonialisme, sentrale begreper*. Hentet fra Nasjonal digital læringsarena : <https://ndla.no/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:164660>
- Pope, L. A. (2009). Den monokulturelle barnehagediskursen. I Fajersson m.fl. (red.) *Grip sjansene!* (ss. 53 – 63) Oslo: Cappelen Damm.
- Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. (2017). Oslo: Pedlex.
- Rhedding – Jones, J. (2005a). *What is Research? Methodological Practices and New Approaches*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Robin, D. (2018). *White fragility, why its so hard for white people to talk about racism*. Great Britain: Penguin Random House UK.
- Salole, L. (2018). *Identitet og tilhøriget*. Oslo : Gyldendal akademisk.
- Sand, S. (2016). *Ulikhet og fellesskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Vallset: Oplandske forlag.
- Style, E. (1988) *Curriculu, As Window and Mirror*. New Jersey: Oak Knoll School. Hentet fra: https://www.nationalseedproject.org/images/documents/Curriculum_As_Window_and_Mirror.pdf
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitative metoder*. Bergen : Fagbokforlaget.

- Tjora, A. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk .
- Yamato, G. (2004). Something about the subject makes it hard to name I Anderson, M. L., & Collins, P. H. (red.). *Race, Class, and Gender*. (ss. 99 – 103). NY: Thomson / Wadsworth Pub. Hentet fra <https://www.sbctc.edu/resources/documents/colleges-staff/programs-services/foc-mentorship/something-about-subject-oct2019.pdf>
- Young, R. J. (2003). *Post - Colonialism A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.

Vedlegg 1 – intervjuguide.

- Hvilke tanker har dere når dere leste gjennom listen?
- Var det noe som var uforståelig med listen?
- Er dette noe dere har hatt om i utdanningen deres?
- Er dette noe dere har vært bevisst på selv?
- Ser dere noe relevans med en slik kunnskap som barnehagen trenger?
- Er dette viktig kunnskap barnehagen trenger og hvorfor?
- Hvordan har praksisbarnehagen arbeidet med mangfold - markering av høytider, foreldresamarbeid, matforskrifter, kunnskap etc.
- Hvordan har du arbeidet med mangfold?

Vedlegg 2 – White Privilege checklist norsk.

<https://nationalseedproject.org/Key-SEED-Texts/white-privilege-unpacking-the-invisible-knapsack>

Peggy McIntosh describes white privilege as “An invisible package of unearned assets, which I can count on cashing in each day, but about which I was mean to remain oblivious. White privilege is like an invisible weightless knapsack of special provisions, maps, passports, codebooks, visas, clothes, tools and blank checks” (McIntosh, 1989, paragraph 3) The following are examples of ways white individuals have privileges because they are white.

“For å synliggjøre disse fordelene foreslår hun å pakke ut av denne metaforiske ryggsekken, ved å konkret sette ord på hvilke fordeler hvite har. Det hun gjør kan altså sees på som et forsøk på å rive ned det systemet som opprettholder hvite fordeler” (Gjervan Andersen & Bleka 2013, s. 57)

“På denne måten synliggjøres hvordan hun på grunn av hvithet, opplever å ha fordeler i hverdagslivet. Å gjøre dette individuelt eller sammen med andre kan være en nyttig måte å bli klar over egne ufortjente fordeler som hvit, eller andres fordeler på grunn av hvithet” (2013 s. 57)

Les listen og kryss av privilegier som gjelder deg eller du har møtt på. Når du er ferdig, tenk over hvis du har andre eksempler som kan gjelde white privilege eller om du har eksempler fra barnehagen som kan være relevant.

1. Jeg kan handle alene mesteparten av tiden og være sikker på at jeg ikke vil bli fulgt etter eller trakassert
2. Jeg kan slå på TVen eller lese en avis / magasin, og se mennesker med samme hudfarge / etnisitet som meg god representert
3. Jeg er blitt vist mitt lands nasjonale historie, og vist at personer med samme hudfarge som meg gjorde landet til det det er.
4. Jeg har fått høre om den koloniserte historien om samene.
5. Jeg kan gå inn i ulike butikker, for eksempel hos frisøren kan jeg finne en som kan klippe eller style håret mitt
6. Jeg er ikke blitt fortalt at min kropp blir tatt som en forbindelse med min etnisitet

7. Jeg kan snakke åpent om rasisme uten å bli sett på som selvsentrert eller egoistisk
8. Jeg har aldri møtt fordommer mot meg på grunn av navnet mitt
9. Jeg kan komme forsent til et møte uten at det skal reflektere meg som person
10. Jeg kan velge hvor jeg vil bo eller være uten at mennesker med samme hudfarge som meg ikke skal kunne komme inn eller bli feilbehandlet
11. Jeg er aldri eller sjeldent blitt spurt om å snakke på vegne av mennesker med samme hudfarge som meg.
12. Jeg kan være Ganske sikker på at når jeg spør om å få snakke med den som er sjef for en butikk, så vil sjefen ha samme hudfarge som meg.
13. Jeg kan enkelt kjøpe plakater, bildebøker og dukker som representerer min etnisitet
14. Jeg kan velge et plaster som matcher min hudfarge
15. Jeg kan gjøre det bra i en utfordrende situasjon uten at det skal ha noe å si på min etnisitet.
16. Jeg kan gå inn i et klasserom og vite at jeg er ikke den eneste med min etnisitet / hudfarge
17. Mesteparten av mine lærere har hatt samme hudfarge som meg